

Dyskusyjne Kluby Książki kołem ratunkowym czytelnictwa

Główną ideą Dyskusyjnych Klubów Książki (DKK) jest czytanie w wolnym czasie dla przyjemności, a następnie rozmowa o lekturze. Mogłoby się wydawać, że w szkole jest to niemożliwe, bo system nauczania i egzekwowania wiedzy mało ma wspólnego z przyjemnością. Plan lekcji jest napięty, po szkole uczniowie mają zajęcia dodatkowe. Kiedy mają znaleźć wolny czas na przyjemność czytania, a następnie przyjść do biblioteki i rozmawiać o książkach? Nie brzmi to optymistycznie, ale jest na to sposób. Wystarczy stworzyć przyjazny wizerunek biblioteki jako miejsca bezpiecznego, otwartego na każdego ucznia, gdzie młodzież chętnie spędza wolny czas, spotykając się z przyjaciółmi.

Wyniki badań z 2008 r. (Wolff, 2009), według których tylko 38% badanych Polaków zadeklarowało przeczytanie w ciągu roku przynajmniej jednej książki, spowodowały zainicjowanie pomysłów na uzdrowienie czytelnictwa. Zaczęto martwić się o przyszłość społeczeństwa, które rezygnując z czytania, ma szansę stać się narodem wtórnych analfabetów. Czytanie jest bowiem m.in. podstawą niezależnego myślenia, stymuluje kreatywność, rozwija wyobraźnię, pomaga zrozumieć siebie i innych.

Badania wykazały także, że biblioteki są głównym źródłem książek. Pojawiły się różne programy wzmacniające funkcje bibliotek publicznych, gdyż przewidywano, że te działania podniosą poziom kompetencji czytelniczych społeczeństwa. Podjęte inicjatywy zaowocowały. Badania z 2014 r. (Koryś, Michalak, Chymkowski, 2015) może nie napawają optymizmem, bo do odrobienia strat daleko, ale poziom czytelnictwa w Polsce wzrósł. Jestem przekonana, że gdyby we wdrożonych programach znalazły się stałe środki na zakup książek do bibliotek

szkolnych, dokonałaby się w narodzie rewolucja czytelnicza.

Umiejętność czytania nie jest bowiem wrodzona, trzeba się jej nauczyć i to nie w szkole średniej czy na studiach. Najlepiej jak najwcześniej, jeszcze w domu rodzinnym!

W szkole konieczna jest kontynuacja wdrażania w te umiejętności. System szkolny, jak potwierdzają znawcy czytelnictwa (Wojciechowski, 1999, s. 141–142), jest głównym ośrodkiem czytelniczego przygotowania.

Obowiązek ten należy do programowych zadań szkoły i jest realizowany przez szereg lat. Nie bez znaczenia jest fakt, że system szkolny obejmuje wszystkich młodych ludzi. Nie znaczy to oczywiście, że każdego można w szkole ukształtować czytelniczo.

Ważna biblioteka szkolna

Szczególna rola w propagowaniu czytelnictwa – wynikającego zarówno z obowiązku szkolnego, jak i z własnego wyboru – przypada bibliotece szkolnej. W swojej pracy podejmuję liczne próby zachęcenia

do lektury osób stroniących od książki. Moim priorytetem jest nauczanie uczniów sięgania po książkę z przyjemnością, traktowania lektury jako twórczej rozrywki. W tym celu analizuję ich zainteresowania czytelnicze, staram się aktualizować księgozbiór adekwatnie do oczekiwań. Największy problem od 2007 r. stanowił brak środków na zakup nowych książek. Trudno jest promować czytelnictwo, posiadając pojedyncze egzemplarze powieści sprzed kilku lat i nie mając stałego dostępu do nowości wydawniczych. Współczesna młodzież oczekuje od biblioteki, oprócz lektur, atrakcyjnej oferty, a zwłaszcza utworów, o których rozmawiają rówieśnicy i które promują media.

Dyskusyjne Kluby Książki – co to takiego?

Trudną sytuację biblioteki szkolnej udało się rozwiązać dzięki inicjatywie Instytutu Książki, który w 2007 r. powołał do istnienia Dyskusyjne Kluby Książki. Są one elementem wieloletniego ogólnopolskiego

programu promocji czytelnictwa i wsparcia sektora książki „Tu czytamy” objętego patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Oferta DKK skierowana była na początku tylko do bibliotek publicznych. Miałam przyjemność uczestniczyć w spotkaniach klubu dla dorosłych i byłam zachwycona tą formą aktywności czytelniczej – nie tylko dla dorosłych.

Podjęłam starania, aby i w szkole, gdzie pracuję, mógł zacząć działać taki klub dla młodzieży. Udało się – od kwietnia 2009 r., za pośrednictwem Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, otrzymujemy systematycznie w depozyt nowości wydawnicze w większej liczbie egzemplarzy, co umożliwia jednocześnie czytanie jednego tytułu nawet kilkunastu osobom. DKK stał się dla mnie motorem napędowym do pracy nad czytelnictwem młodzieży. Prowadzona przez lata szczegółowa statystyka wykazała duże zainteresowanie młodzieży tą formą pracy.

Uwzględniając potrzeby, zainteresowania, jak również tygodniowy rozkład zajęć uczniów, opracowałam program pracy z młodzieżowym Dyskusyjnym Klubem Książki. Uzyskał on akceptację dyrekcji i stał się podstawą do napisania innowacji czytelniczej, która przewidywała dodatkowych sześć godzin w tygodniu na pracę z książką. Wszystkie podejmowane działania w ramach innowacji mają na celu budzenie wśród młodzieży zainteresowań literackich, tak by w szkole zapanowała moda na czytanie.

Młodzi ludzie szukają przestrzeni do spotkań i rozmowy. Trzeba pierwszoklasistom rozpoczynającym gimnazjum jak najszybciej pokazać

to wyjątkowe miejsce. Przedstawić szeroką ofertę, nie tylko związaną z nauką. Bibliotekarz podchodzi elastycznie do rosnących potrzeb różnych użytkowników, udostępnia przestrzeń do nauki, wypoczynku, spotkań towarzyskich, twórczego rozwoju, wirtualnego kontaktu z całym światem. Gdy zyska się zaufanie uczniów, potrzebna jest profesjonalna reklama książki i wskazanie korzyści płynących z czytania. Zachowania czytelnicze podlegają regulacji przez czynnik motywacyjny i mają swoje psychiczne źródła. Głównym źródłem są potrzeby, czyli poczucie braku czegoś (Wojciechowski, 1999, s. 117–119). Reklama powinna zaostrzyć apetyt na samodzielną lekturę, wyeksponować elementy, dzięki którym młody człowiek będzie przekonany, że musi to przeczytać, bo inaczej ominię go coś ważnego.

Oczywiście cały czas należy pogłębiać relację z użytkownikami, rozumieć ich humor, emocje, znaleźć chwilę na krótką rozmowę. Dobra komunikacja z młodymi czytelnikami, słuchanie ich uwag i maksymalne dostosowanie pracy biblioteki do ich potrzeb są drogą do sukcesu. Istnieje wiele nowych metod dotarcia z książką do uczniów, trzeba tylko wykorzystać ich zainteresowania, pasję i ciekawość poznania.

Nie wszyscy użytkownicy biblioteki chcą być czytelnikami. Z tym trzeba się pogodzić, ale nie zaszkodzi przy jakiejś okazji, rozmawiając o zainteresowaniach, planach na dalszą edukację, zachęcić do przeczytania książki, ciekawego artykułu.

Zajęci młodzi ludzie a DKK

Młodzież jest wymagającym czytelnikiem, dzięki internetowi

wspaniale obeznanym w rynku księgarskim. Są najlepszymi popularyzatorami czytelnictwa wśród rówieśników. Klub daje szansę nawiązania nowych znajomości, rozbudzenie poczucia przynależności, możliwość wymiany opinii o przeczytanych książkach, przyjaznego kontaktu z drugim człowiekiem w realnym świecie. Mała grupa wywiera silny wpływ na swoich członków i aktywizuje młodzież. Zadaniem bibliotekarza-moderatora jest zachęcanie, prowokowanie klubowiczów, by dzielili się wrażeniami na temat utworów, reklamowanie kolejnych książek oraz podtrzymywanie zapału młodzieży.

Młodzieżowe Dyskusyjne Kluby Książek działają z wielkim sukcesem w różnych typach bibliotek. Dobrze, że młodzi ludzie, szukając odpowiedniej przestrzeni do spotkań, mają wybór. Pasja czytania oraz rozmów o książkach zaszczepiona w dzieciństwie, rozwijana w szkole i wspierana przez inne biblioteki, zaowocuje i wzmocni wszechstronny rozwój młodego człowieka.

Funkcjonowanie klubów zależy od wielu czynników. Zwłaszcza od osobowości moderatora, jego intencji, otwartości na innych, tego czy skupi i utrzyma przez jakiś czas wokół książki grupę ludzi. Czasem trzeba dostosować swoją dyspozycyjność do potrzeb młodego czytelnika, powtórzyć dyskusję na temat tej samej książki, dać szansę poznania opinii tych, którzy przeczytali, ale chwilowo nie mogą uczestniczyć w dyskusji. Nie bez znaczenia są także relacje między klubowiczami, potrzeby zaspakajane przez przynależność do klubu, motywacja do czytania czy atmosfera na spotkaniach. W praktyce nie ma możliwości przygotowania kogokolwiek do roli odbiorcy książki

bez jego woli i współdziałania. Później na aktywność czytelnictwa jednostki głównie ma wpływ wewnętrzna motywacja.

Moim zdaniem w szkole łatwiej jest zachęcić młodzież do czytania i dyskusowania o książce, bo ma się z nią częstszy kontakt i można nagradzać wytrwałych czytelników, ale za to trudniej jest grupę utrzymać. Spotkania w szkolnym DKK odbywają się przeważnie raz w tygodniu lub częściej, w pewnym momencie może więc dojść do „zmęczenia materiału”. Trudność sprawia prowadzenie kilku grup równolegle, bo nie wypada odmawiać uczniom przejawiającym zainteresowanie DKK. Opieka nad licznymi pierwszymi klasami powoduje, że brakuje czasu na systematyczną kontynuację edukacji czytelnictwa starszych klas. Te trudności nie mogą jednak wpłynąć na działalność klubu dyskusyjnego. Bibliotekarz musi jeszcze lepiej rozwinąć swoje zdolności organizacyjne. Satisfakcja z tak wielu czytelników na pewno go pozytywnie zmotywuje i pomoże znaleźć właściwe rozwiązania.

Współpraca bibliotek

W procesie kształtowania u młodego człowieka kompetencji czytelnictwa niezwykle ważna jest współpraca różnego typu bibliotek. Biblioteki szkolne różnią się od bibliotek publicznych i pedagogicznych. Użytkownikami biblioteki szkolnej

są w większości uczniowie, którzy stracili zainteresowanie czytaniem książek lub też nigdy go w sobie nie rozwinęli, a obok grupa intensywnie czytająca. W bibliotece szkolnej te dwa światy, różniące się potrzebami i oczekiwaniami, spotykają się i co ciekawe dobrze funkcjonują, wpływając wzajemnie na siebie. Biblioteki szkolne mają zachęcić do korzystania z bibliotek publicznych i innych instytucji kulturalnych. Biblioteki publiczne mają inny zakres działań, są uniwersalne, kojarzone są głównie z przyjemnością czytania, licznymi nowościami, szeroką ofertą różnych form spędzania czasu wolnego, których uczeń jest tylko jednym z wielu odbiorców, ale niekoniecznie czytelnikiem. Wypożyczającymi w bibliotekach publicznych są osoby, których do czytania książek nie trzeba specjalnie zachęcać.

Jak wszystko dookoła, tak i szkoła ulega ciągłym zmianom, które wymagają dostosowania warunków współpracy z innymi instytucjami. W tym zakresie szczególnie ważne jest dostosowanie działań do kalendarza roku szkolnego oraz uwzględnienie wymagań podstawy programowej. Dobra współpraca wymaga otwartości każdej ze stron i wcześniejszego planowania, a to zależy od poszczególnych osób. Wydaje się, że oferta bibliotek publicznych i pedagogicznych jest wystarczająco szeroka i cały czas otwarta na szkoły, można wybierać i proponować. Działalność ta

przynosi obu stronom wiele korzyści, bo służą wspólnemu celowi – kształtowaniu nawyku korzystania ze słowa pisanego.

Dobrze, że podejmuje się pierwsze próby organizowania przedsięwzięć wspierających biblioteki szkolne. Na konkrety biblioteki w szkołach muszą poczekać do 2016 r. Czas szybko mija. Pozostaje mi mieć nadzieję, że inicjatywa Dyskusyjnych Klubów Książki będzie nadal finansowana i dalej prężnie rozwijana, co młodym czytelnikom w szkołach zapewni niezapomniane spotkania z lekturą i wiele twórczych dyskusji.

Maria Hutny

Bibliotekarz z wieloletnim stażem, nauczyciel dyplomowany.

Absolwentka bibliotekoznawstwa i informacji naukowo-technicznej na Akademii Pedagogicznej w Krakowie. Posiada dodatkowe kwalifikacje z zakresu historii i oligofrenopedagogiki.

Początkowo pracowała w Śródmiejskiej Bibliotece Publicznej w Krakowie. Od 2002 r. pracuje w Miejskim Gimnazjum nr 2 im. Ł. Górnickiego w Oświęcimiu.

Jej zainteresowania koncentrują się wokół czytelnictwa dzieci i młodzieży. W swojej pracy podejmuje liczne próby zachęcenia do czytania osób stroniących od książki. Priorytetem jest przekonanie uczniów do sięgania po lekturę z przyjemnością. Od 2007 r. współpracuje z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Krakowie, jest moderatorem Młodzieżowego Dyskusyjnego Klubu Książki.

Autorka m.in. Programu zajęć koła czytelnictwa – Dyskusyjnego Klubu Książki oraz współautorka innowacji czytelnictwa.

Bibliografia

Koryś I., Michalak D., Chymkowski R., (2015), *Raport: Stan czytelnictwa w Polsce w 2014 r.*, Warszawa: Biblioteka Narodowa [online, odstęp dn. 14.09.2015]. | Wojciechowski J., (1999), *Czytelnictwo*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. | Wolff K., (2009), *Spółeczny zasięg książki w Polsce w 2008 roku – komunikat z badań Biblioteki Narodowej*, Warszawa: Biblioteka Narodowa [online, odstęp dn. 14.09.2015]. | Zasacka Z., (2014), *Czytelnictwo dzieci i młodzieży. Streszczenie raportu końcowego z badania*, Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych [online, odstęp dn. 14.09.2015].